

Megemlítésre és követésre méltó tett az, amire Vác városa mutatott példát: a kiránduláson a legfigyelmesebb intézet diákjóléti célokra 250 pengő jutalmat kap.

A kirándulásokra lányok sokkal kisebb számban jelentkeznek, mint a fiúk. Ezért részükre külön vonatot nem lehet mindig indítani. Ilyenkor a fiúk vonatán külön kocsiiban utaznak.

Van olyan iskola, amely az egyes kirándulásokra csak egy osztályba tartozó növendékeket visz el. Itt arra a kirándulásra az egész osztály elmegy s a céltudatos irányítás évek folyamán minden növendékkel minden vidéket megismertet.

Jó volna, ha ezt minden intézet megtehetné!

A Mecsek barlangjai.

Irta: dr. Pokorny Ferenc.

Nem akarunk szerénytelenek lenni, ha mecseki barlangokról beszélünk akkor, amikor a barlangkutatás itt még gyermekcipőben jár. A Mecsek barlangjai még nem adtak sokat a tudománynak. Régiségeket, a homo sapiens nyomait még nem fedeztük fel itt és őslényeket sem találtunk még. Cseppkőképződések is egészen aláremltek ezekben a barlangokban.

De a vadvirágos Mecsek is élményt jelent minden turista számára s a természeti erők rejtélyes munkája, amely létrehozta ezeket a kis barlangokat, minden természetjárót bizonyára érdekel. A barlangkutató, — aki már ismeri ennek a különös és sejtelmes világnak titokzatos életét, — itt is megtalálja mindazt, amit a nagy barlangok tündérmesébe ringató szépségei hatványozva tudnak nyújtani, mert a sötétben ásitó barlangnyílások mélyén hallani a patakok vizének halk csobogását, a denevérek itt is el-elsuhannak fejünk felett és a tetőről aláhulló vízcseppek minden cseppje egy refrén ennek a titokzatos földalatti ezeregyéjszakának a muzsikájához. — Az élmény vágya itt is felebred a lélekben s öröm számunkra az a kevés is, amit a természet adott itt nekünk, mert tudjuk, hogy a mi kis barlangjaink feltárásával mi is hozzájárulunk földünk egy részének újabb megismeréséhez. Ezzel a tudattal foglaljuk tehát össze mindazt, amit a Mecsek barlangjairól tudunk, hogy mindezt mások számára is hozzáférhetővé tehessek.

A barlangtúrák kiindulópontjaul legcélszerűbb a *Dömörkapui-menedékház* választani, ahol az ideérkező turistát kényelmes, 20 ágas menedékház várja.

Idé leggyorsabban a *Széchenyi-térről* 20 percenként közlekedő autóbusszon jutunk fel, de a gyaloglónak is igen jó és kényelmes sétaút áll rendelkezésérz. (Gyalogosan 30 perc alatt kényelmesen fel lehet érn.)

Barlangkutatónak érdekes egy kis kerülőúttal a *Tettye-fensik*on keresztül menni, mely Pécsnek legközelebbi kirándulólhelye, gyönyörű kilátással. A *Tettye* a *Széchenyi-térről* 20 percnnyire van. Fensikján gyönyörű várrom van és a werfeni és liáspalákon keresztül a hegy ismeretlen mélyéről kisebb nagyobb barlangokon át 240 m t. sz. f. magasságban egy forrás tör elő a mészkőből, olyan zúgással, hogy inkább pataknak illik be, mint forrásnak. Víz-mennyisége naponta átlag 3—5.000 m³ és 2 km úton 120 m.-t esik. Bővizű forrása 40 km hosszú csőhálózattal oltja a pécsiek szomjúságát s vize palackozva is kapható. De a kutató szeme hiába keres itt, mert sehol egy repedés, sehol egy zomboly nincsen és semmi sem sejteti velünk azt, hogy ez a hatalmas 5.000 m³ vízmennyiség a Mecseknek milyen titokzatos mélyéből törhet elő. Jelenleg karsztvízkutató akna létesítésével akarják ezeket a vizeket összegyűjteni. A *Tettye-fensik*ről könnyen jutunk fel, árnyas erdei sétányon át (1/4 óra) az ú. n. *Irma-úton* a *Dömörkapuhoz*, kirándulásaink kiindulópontjához.

A *Dömör* (török szó = vas)-kapu a nyugati Mecsek kiindulópontja s innen É-ra az 1-es úton ugyancsak erdőn viz át útunk a 20 percnnyire fekvő tisztásra, az ú. n. *Kis-rétre*, melynek közelében találjuk a frissvízű kristálytiszta *Hidegkút-forrást*. A rétet ÉNy-nak keresztveze kis emelkedővel, majd lejtővel 25 p. alatt a kantavári forrásokhoz érünk. Mellette fekete márványbánya s közelében a 400 m magas kantavári kúp, ma már alig látható romokkal. Ennek a jobbára palán felépült várszerű romnak inkább archeológiai értéke van. Azt tartják erről a romról, hogy ez a 12—13. században, a pécsi mesterkanonokoknak volt a nyaralója. Innen vette a nevét is: *Kántorvár*, mely később *Kantavára* módosult. Azonban semmi sem valószínűsíti ezt a feltevést. A rom déli oldalán lévő földalatti vágotat feltártuk. Egy 7 m hosszú meredek folyosón kell leereszkednünk, majd 4 m hosszú ívalakú rész következik, melynek vége függőleges mély aknába nyílik. Ennek 6 m hosszú felső részét kipadoztuk. Az akna fenekén két irányban is találunk járatot, s ebben a mesterséges pincészerű barlangban értékes éseréptörmelésekre és csontleletekre bukkantunk. A kutatást jelenleg is folytatjuk. Pihenő után folytatjuk útunkat az 1-es jelzésű úton, melyből kb. 25 percnnyi járás után a 25-ös jelzésű út ágazik ki, majd később a gerincen a 23-as, s pár lépéssel arrább a 14-es metszi át. A műútra értünk s ide a *Dömör-kaputól* a lapisi vadászház érintésével járművön is eljuthatunk. Itt állt valamikor a *Keresztikunyhó* s népies nyelven ma is ez a neve ennek az útszakasznak.

Itt domborodik ki igazán a Mecseknek karsztszerű jellege, mert akármérré is nézünk, berogyások, hatalmas tölcserék szárai tárkitják ezt a vidéket, s nem egy tölcsernek 40—50 m

az átmérője. Hatalmas szita benyomását kelti ez a vidék s az 1-es út folytatásaként É felé haladva az út mentén egészen friss berogyásokat láthatunk, melyeknek csaknem mindegyikébe be lehet hatolni néhány méter mélységbe.

A Keresztkunyhótól mintegy 15 percnnyire, az úttól kissé nyugatra van az ú. n. Nagymélyvölgyi-forrás, a Mecsek első barlangjának bejárata. A forrás a hegyoldalból tör elő egy barlang mélyéből, mely 34 m hosszban járható. A folyosó 20. m-ben kúp alakú üreggé bővül, melyben a víz eróziós hatása igen jól megfigyelhető. A víz olyan hatalmas munkát végzett itt, hogy a kb. 90 m³ törmelék és iszap eltakarítása után is még vagy 20 m³ iszap vár eltávolításra, hogy a barlangba tovább tudjunk behatolni. A kutatás itt az iszap miatt csak gumicsizmával lehetséges. Csaknem bizonyos, hogy a víz szintjének további süllyesztésével egy barlangbejáratra fogunk találni, mert ez a bővízü forrás hatalmas földalatti munkára enged következtetni.

Az 1-es úton tovább haladva több forrás és bővízü patak mellett vezet el útunk. A nagymélyvölgyi barlangtól kb. 15 percnnyire van a Mánfai-kölyuk, a nyugati Mecseknek legnagyobb barlangja. Jelenleg a barlang küszöbének kirobantása következtében 1936 december óta csaknem végig (59—60 m-ig) járható. A barlang középső triászkorú kompakt mészkőben képződött s egy É felé néző sziklaüregeből és az abból nyúló két folyosóból áll. A déli folyosóban cseppkövek találhatók, de ez a cseppkőképződés teljesen alárendelt.

A barlang végén a folyosót egy szálban álló nagy szikla zárja el, mely mögé egy nem tudunk átjutni. A szifon mögött víz csobogását lehet hallani s ez a kis patak minden valószínűség szerint a barlangtól Ny-ra húzódó Zsidóvölgy két 10—17 m-es ördöglyukának vizével azonos. Ez a két ördöglyuk a barlangtól ÉNy felé haladva kb. 183—87 m-nyire található meg. Az összefüggés annál is inkább valószínű, mert esős idő alkalmával a barlangban is több víz keletkezik. A Mánfai-kölyuk még nincsen teljesen átkutatva és rendszeres kutatás 1936 óta történik újból.

A Kölyuk a Zsidóvölgy és a Nagymélyvölgy kereszteződésénél van s gyönyörű sziklakúpja a Zsidóvölgy felé néz. Ha a Zsidóvölgyön át akarunk visszatérni Pécsre, itt számos berogyást és zombolyt láthatunk, amelyek közül ezidőszereint a legnagyobb az általunk feltárt és Zsidóvölgyi-zombolyknak nevezett rézsutos zomboly, mely kb. 20—25 fokos lejtővel, később mintegy 40 fokos lejtővel egyre mélyebbre vezet bennünket, de az előretűtás a sok törmelék miatt igen nehéz benne. Ma kb. 40 m mélységig hatoltunk be ebbe a zombolyba és középső szakaszában már cseppköveket is találtunk. A cseppkőképződés természetesen itt is alárendelt. A nyugati Mecseknek ezek az eddig felkutatott barlangjai.

A Zsidóvölgyön át a 14-es út érintésével újból a Keresztkunyhó környékére érünk, de mehetünk a lapisi vadászház felé a műúton át és onnan a Remeterétnek, vagy le az ürögi völgynek. A Kölyuktől Vágot-pusztán át a 18-as út vezet a Vizfő forrásainak érintésével Orfűre és onnan Abaligetre. Itt a 460 m hosszú Abaligeti-cseppkőbarlangot tekinthetjük meg. Ez a kerülő 4—5 óra járást jelent, de megérdemli a fáradságot, mert a nyugati Mecseknek legmagasabb és legszebb kilátást nyújtó csúcsain vezet végig. A távolból érkező turista igen gyakran Abaliget állomásnál száll le s túráját az Abaligeti-barlangnál kezdi, hogy a Dömörkapui-menedékháznál pihenje ki fáradalmait. Az utakat mindenütt megjelölték s így azokon eligazodni igen könnyű.

Barlangtúránk végére értünk. Ha a mecseki barlangok nem is adnak sokat a barlangkutatónak, megteszi ezt a természet, melynek mindig más a varázsa s a kutató lelkét számos új élménnyel gazdagítja. Valami leírhatatlan szépség és harmónia lopakodik be lelkünkbe, ha a Mecseket járjuk és képzeletünk a természet Alkotójához száll fel, aki két kézzel adott akkor, amikor a Mecseket oly mélyértelmű szépséggel áldotta meg. Ezért szeretik annyian a Mecseket, amely visszahívja mindig azt, aki enyhülést talált árnyas erdeiben, üdült bővízü kristálytisza forrásainál s gyönyörködött színpompás panorámájában. A vadvirágos Mecseket látni kell, s aki már látta, szeretni is fogja.

Jubileumi ifjúsági irodalmi pályázat.

A félvszázados Magyar Turista Egyesület mindenkor szeretettel felkarolta a diákturistaság ügyét. Irodalmi és fényképpályázatokat hirdetett, hogy ezáltal is elősegítse az iskolák nevelő és oktató munkáját a természetszeretlet és honismeret terén. A jubileumi esztendőben ismét ifjúsági irodalmi pályázatot hirdetünk középfokú iskolai tanulók részére! A pályamű: egy-, vagy többnapos kirándulás, vagy bármely turista élmény leírása. Sem a formát, sem a terjedelmet nem korlátozzuk. (Lehet vers, párbeszéd, novella, leírás, stb.) — A pályázat nyílt. A pályázó nevét, lakáscímét és iskolájának jelzését pályaműve elején tüntesse fel. A legjobb tíz dolgozatot egyenkint 10—10 aranypengős jutalomban részesítjük. A pályázat beküldésének határideje: 1938 június 1. — A pályaműveket a Turisták Lapja szerkesztőségének kell beküldeni.